Actieblad

September 1992, 103de jaargang, nr. 4

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

ONZE JAARVERGADERING OP ZATERDAG 3 OKTOBER

Schrijfster Karin Spaink spreekt over Het Kwakdenken

De bekende Amsterdamse schrijfster en bestrijdster van de "orenmaffia" Karin Spaink zal ter inleiding van de jaarvergadering van de Vereniging tegen de Kwakzalverij op zaterdag 3 oktober a.s. een lezing houden met als onderwerp "Het Kwakdenken".

Het bestuur nodigt de leden uit tot bijwoning van deze vergadering, die gehouden wordt te Utrecht, in één van de zalen van het Beatrixgebouw (gemakkelijk te bereiken via de traverse van het NS-station Utrecht CS).

Aanvang 14.00 uur. Ook niet-leden zijn welkom!

Op de lezing van mevrouw Spaink volgt de vergadering met als punten:

1. **jaarrede van de voorzitter;**
2. **jaarverslag secretaris;**
3. **jaarverslag penningmeester;**
4. **voorstel tot wijziging van de statuten van de vereniging (zie tekst elders op deze bladzijde);**
5. **rondvraag en sluiting.**

Wijziging van de statuten

Het bestuur stelt de volgende wijziging van de statuten voor om de benoeming van ereleden en leden van verdienste mogelijk te maken:

- Aan artikel 5 wordt een nieuw eerste lid toegevoegd:
  1. De vereniging kent (gewone) leden, begunstigers, ereleden en leden van verdienste. Waar in deze statuten wordt gesproken van leden of lid, worden daaronder voortaan verstaan alleen de gewone leden, ook indien zij tevens erelid of lid van verdienste zijn, met dien verstande dat het bepaalde in de artikelen 7, 12 derde lid en 14 eerste lid ook van toepassing is op ereleden.
- Het eerste en tweede lid van artikel 5 worden vernummerd tot 2 en 3.
- Aan artikel 5 worden een vierde en vijfde lid toegevoegd:
  4. Ereleden zijn leden en niet-leden van de vereniging, die wegens hun buitengewone verdiensten jegens de vereniging of voor de doelstelling van de vereniging, op voordracht van het bestuur door de algemene vergadering als zodanig zijn benoemd.
  5. Leden van verdienste zijn die leden van de vereniging, die wegens hun buitengewone verdiensten jegens de vereniging of voor de doelstelling van de vereniging, door het bestuur als zodanig zijn benoemd.

Najaarssymposium over alternatieve kankerbehandeling

Het bestuur heeft het initiatief genomen voor de organisatie van een dagvullend symposium over alternatieve behandelmethoden bij kanker. Dit symposium zal plaatsvinden op *vrijdag 27 november* in het *RAI-congrescentrum te Amsterdam*. Voor de noodzakelijke expertise bij de keuze van de sprekers en organisatorische en financiële ondersteuning werd de medewerking gezocht en verkregen van de Nederlandse Vereniging voor Oncologie, het Integraal Kankercentrum Amsterdam en, na aanvankelijke terughoudendheid van die zijde, het Koninklijk Wilhelmina Fonds.

Inhoud

Colofon

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-4187149

Bestuur:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: dr. H.A.M. Voorbij, Zwolle
Leden: drs. P.C. Bügel, Groningen; mr. Th. Douma, Haarlem; C.P. van der Smagt, de Bilt; prof.dr.H. Timmerman, Voorschoten; D. Uitterdijk, Medemblik; W.M. Veenema, Joure
Adviserende leden : S. Lelie, Middelburg; prof.dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Redacteur: J.Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam.
Het Actieblad tegen de Kwakzalverij verschijnt 5x per jaar.

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Zwolle.
De contributie bedraagt thans minimaal f 40; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

Het ochtendprogramma zal onder voorzitterschap staan van dr. F.S.A.M. van Dam, klinisch psycholoog van het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam en het middagprogramma zal worden voorgezeten door prof. dr. P. Thung. Aan de orde zullen komen maatschappelijke, epidemiologische en medisch-inhoudelijke aspecten. Bij dit laatste onderdeel zal aandacht besteed worden aan de twee meest prominente vormen van alternatieve kankertherapie, die thans in ons land worden toegepast: de dieettherapie en de psychotherapie (kwakdenken en Simonton's technieken).

Een keur van eminente sprekers heeft zijn medewerking reeds toegezegd, waaronder dr. N. van der Zouwe, prof. Blijham, prof. van der Ploeg, dr. Zwarthoff, mevr. Heshusius (voorlichtster van het K.W.F.). Er zullen ook sprekers uit alternatieve hoek worden gevraagd, waarvan de Moerman-arts Wiese zijn medewerking reeds heeft toegezegd.

De problematiek waarmee verpleegkundigen, huisartsen en specialisten worden geconfronteerd in het omgaan met patiënten, die gebruik maken van alternatieve behandelmethoden zal eveneens nadrukkelijk aan de orde komen.

De leden van onze Vereniging zullen binnenkort separaat een officieel programma krijgen toegezonden met een inschrijvingsformulier. Wij adviseren u nadrukkelijk vrijdag 27 november reeds in de agenda te noteren en rekenen op een grote opkomst van onze leden.

Hoge geldboete voor AVRO en NCRV na tv-serie

Het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft op 30 oktober 1991 een, met name door Van Kooten en De Bie zeer gewaardeerde, klacht gedeponeerd bij het Commissariaat voor de Media. Zoals uitgebreid weergegeven in het Actieblad van december 1991 richtte deze klacht zich tegen ordinaire, kennelijk door de homeopathische industrie betaalde, reclame onder het mom van wetenschappelijke programma's. Het betrof serie tv-uitzendingen van AVRO en NCRV onder de respectievelijke titels "Natuurlijk genezen" en "Een andere wijze".

Het bestuur heeft aan het Commissariaat onder meer reclame-materiaal van dr. Vogel doen toekomen, waarin de Nederlandse drogisten werden geattendeerd op de georganiseerde tv-programma's, die de omzet van Biohorma-producten ongetwijfeld krachtig zouden stimuleren. Het Commissariaat heeft zich binnen de beperkte mogelijkheden van haar wettelijke bevoegdheden, intensief met de materie bezig gehouden.

Bij het onderzoek is komen vast te staan, dat de AVRO en NCRV slechts resp. vijf- en tienduizend gulden hebben betaald aan de producenten van de beide series over homeopathie. De AVRO-uitzendingen werden geproduceerd door Desire Productions en Wonderland Productions (wat een toepasselijke namen!), terwijl de produktie van de NCRV-programma's werd verzorgd door Intertel Produktions. Omroepen ontvangen in ons land een uurvergoeding voor de produktie van televisie van honderdduizend gulden uit gemeenschapsgelden! De omroepen geven toe, dat de programma's voor hen buitengewoon goedkoop waren, maar achtten zich niet verplicht zich in de achtergronden van de "onbekende" financier c.q. sponsor te verdiepen. In de uitzendingen vielen regelmatig produkten te bewonderen van Biohorma, VSM en Pflüger. Volgens de Mediawet hebben omroepen de plicht erop toe te zien, dat sponsors niet op ongeoorloofde wijze voordeel kunnen hebben van op deze wijze "uitbestede" programma's.

Op 16 juli 1992 heeft het Commissariaat voor de Media beide omroepen de maximaal toegestane boete opgelegd van tweehonderdduizend gulden. Het Commissariaat overwoog, dat beide omroepen de bepalingen op het gebied van sponsoring hebben omzeild door de producenten voor de rest van de benodigde financiën te laten zorgen. Ook wees het Commissariaat op het aanzienlijke financiële voordeel, dat beide omroepen zelf hebben genoten.

Wij juichen deze uitspraak van het Commissariaat van harte toe, al betreuren wij dat het kwaad reeds is geschied en dat de inhoudelijke vraag - of artsen en apothekers publiekelijk kwakzalversprodukten mogen aanbevelen aan het Nederlandse volk - geheel buiten de formeel-juridische procedure is gebleven. Intussen zijn wij er wel zeker van dat zowel de kwakzalversbedrijven en hun handlangers een volgende keer wel voorzichtiger zullen moeten zijn. Overigens hebben beide omroeporganisaties bekend gemaakt in beroep te zullen gaan bij de Raad van State.

Klacht over kritiek op afslankmiddel afgewezen

Ook in het afgelopen winterseizoen hebben bestuursleden regelmatig de gelegenheid gekregen en genomen om de opvattingen en visie van de reguliere geneeskunde, want anders doen wij in feite niet, uit te dragen. Naast publikaties in vaktijdschriften en talrijke interviews, zijn bestuursleden ook frequent te beluisteren geweest op radio en televisie.

Behalve de voorzitter (Keek op de Week en RTL4-journaal naar aanleiding van het Moerman-rapport) traden o.a. Bügel en Timmerman in het krijt tegen gerenommeerde kwakzalvers. In het programma Berg (Veronica) ging Bügel de confrontatie aan met het "medium" Jomanda, een gebedsgenezeres die vooral bij

de lezers van Privé e.d. geen onbekende is. Deze dame trachtte Bügel tijdens de uitzending te hypnotiseren. ("Kijk mij aan!"), maar zij slaagde daarin uiteraard niet. Beelden van een hysterisch kronkelende patiënt, die de weldadige paranormale therapie van het medium onderging, moesten de overtuigingskracht van de genezeres ondersteunen.

In hetzelfde programma werden enige tijd later opnieuw twee werelden bijeengebracht toen prof. H. Timmerman in debat ging met de Overijsselse kwakzalfster Klazien uit Zalk. Timmerman had in het Actieblad eens kritiek geuit op de adviezen van het kruidenvrouwtje met haar goede gevoel voor commercie en meende dat hij daarom aan de uitnodiging van Veronica wel gehoor moest geven. Het arme kwakzalfstertje moest het in de discussie met de hoogleraar uiteraard afleggen en zij zat tijdens de uitzending fors te transpireren en vertoonde in haar gelaat diverse nerveuze tics.

Naast dit incidentele optreden verzorgt Timmerman sinds het najaar van 1991 een vaste rubriek in het TROS-consumentenprogramma "Kieskeurig". Elke keer wordt daarin door hem een kwakzalversmiddel aan een kritische beschouwing onderworpen. Af en toe beklagen de producenten van die middelen zich bij de omroep, waarbij hun brieven ook wel eens geschreven worden door mr. Moskowitz. Aan geld voor dure advocaten hebben de kwakzalvers kennelijk geen gebrek.

Meestal staan de kwaks zo zwak, dat zij een echte juridische procedure niet aandurven. Recent dacht de Belgische producent van de afslankcrème "Nifri Slank E" echter een kans te hebben en diende een officiële klacht in. In het op 1 juli 1992 uitgezonden programma had Timmerman dit middel besproken en o.a. gesteld dat van vitamine E geen afslankende werking verwacht mocht worden. De Belgische fabrikant beweerde tegenover de Amsterdamse rechter mr. B.J. Asscher dat niet de vitamine E, maar cafeïne en klimop-extract de werkzame bestanddelen waren.

De uitspraak van de rechter luidde, dat de TROS de uitlatingen van Timmerman niet behoefde te rectificeren, omdat het "gematigd-kritische woordgebruik van Timmerman niet als onnodig belasterend kon worden beschouwd". Waarvan acte.

Via de ethergolven

Onlangs is in Parijs een populaire televisie- en radiopresentator gearresteerd, Patrick Sabatier. Hij wordt er van beschuldigd dat hij reclame heeft gemaakt voor de Belgische genezer Philippe Guezh, die hij liet optreden in zijn wekelijkse show. Deze Guezh beweert dat hij via de ethergolven kanker kan genezen; hij zou daar ook toe in staat zijn per post... De politie greep in nadat zij honderden klachten had ontvangen van teleurgestelde patiënten, die het optreden van Guezh onder de hoede van Patrick Sabatier hadden gevolgd.

Turf

De Leeuwarder Courant van 20 juli kopt: "Turf: ook om in te baden en om aan te trekken". Het gaat om een reportage over het Groningse "Therapeuticum", waar twee antroposofische artsen samenwerken met een psychotherapeut, een kunstzinnig therapeut, een badtherapeut, een fysiotherapeut, een "heilritmist" en een wijkverpleegkundige. Rudolf Steiner, de peetvader van de antroposofie heeft zo omstreeks de eeuwwisseling een flinke schep religieuze theorieën uit het oosten gemengd met wat eigen ideetjes en daaruit een alomvattend monstrum gebrouwen dat naast heling en opvoeding ook de zin van het menszijn voor de goedgelovige verklaart. We zitten nog steeds met de erfenis van deze dwaas in de vorm van zogenaamde "Vrije Scholen" en antroposofische dokters. De vrije school is allerminst vrij omdat Steiner meende dat kinderen maar in de war raakten wanneer ze voor bepaalde leeftijden bepaalde dingen leerden. Voor je zesde lezen is ongezond, verven in pasteltinten, runen tekenen en samenzang zijn beter dan lezen, schrijven en rekenen. Menige remedial teacher verdient haar brood aan de achterstand van deze beklagenswaardige kinderen. Ziekten moeten doorleefd worden, aldus Steiner omdat zij "karma" uit vorige levens helpen verbranden. Vaccinatie tegen pokken wees hij van de hand. Men verzamelt karma in vorige levens met name door de ondeugden lichtzinnigheid, losbandigheid en gulzigheid. Terug naar de turf.

Wijkverpleegster Pauli van Engelen verklaart in de Leeuwarder onder meer het volgende: "Ik kom mensen tegen die gevoelig zijn voor harde geluiden, voor licht en voor stemmingen van anderen. Van de turfolie gaat een beschermende en zuiverende werking uit. Daardoor krijgen de patiënten een weldadige rust over zich. Je hebt mensen die nooit koorts krijgen, waardoor er ook geen weerstand wordt opgebouwd. Door de watertemperatuur heel langzaam te verhogen van 37 tot 41 graden, krijgt de patiënt automatisch koorts, wat heel functioneel kan zijn. Ik heb meegemaakt dat patiënten op deze manier van hun depressiviteit werden verlost". De "turfoliesubstantie" wordt aan het water toegevoegd door een "apparaatje waarvan de werking niet wetenschappelijk valt te verklaren". Het Therapeuticum is ook werkzaam in het kinderdagverblijf Ilmarinen. "De meervoudig gehandicapte kinderen die overgevoelig zijn voor datgene wat zich om hen heen afspeelt, wrijven we in met turfolie. En verder ken ik daar een kind dat heel graag een uit turf gebreid truitje aantrekt, omdat het dan het gevoel heeft dat het zich gemakkelijker beweegt".

De wijkverpleegkundige verwijst voor de verklaring van deze verschijnselen naar Rudolf Steiner, die in 1925 reeds had vastgesteld dat van turf een beschermende werking uitging. "Turf zit als een deken om de aarde heen. Het dekt toe als een soort tweede huid, waardoor zaken niet meer kunnen vergaan. Daarom is het geschikt om in textiel te worden verwerkt". Voor de verkoop van uit turf vervaardigde textielprodukten blijkt anderhaalf jaar geleden het postorderbedrijf "turfpost" te zijn opgericht.

De vervaardiging geschiedt door de zwakzinnige bewoners van het centrum voor "sociale en heilpedagogie" in Schoorl. Het verschil met de reguliere geneeskunst is volgens de woordvoerster dat "wij een verbinding willen leggen met de ziel, de geest en het lichaam van ieder mens". Het artikel besluit met: "Bij geestelijk gehandicapten zie je het snelst of het werkt. Die denken niet na. Dat is in ieder geval een voordeel, zou je kunnen zeggen". Tja.

Peter Bügel

(Deze column verscheen eerder in Het Parool).

De omstreden docent homeopathie (IV)

Bij het ter perse gaan van dit nummer verkeren de studenten geneeskunde aan de Vrije Universiteit nog altijd in het onzekere over de vraag of zij in het komende studiejaar in staat zullen zijn colleges homeopathie te volgen. Zoals bekend heeft de financier van het privaatdocentschap, de Koninklijke Vereniging ter bevordering der Homeopathie (KVHN) de Rotterdamse huisarts H.G. Bodde voorgedragen. Op 21 mei jl. heeft de heer Bodde, zoals gebruikelijk bij adspirant-docenten een proefcollege gegeven. De heer Timmerman is bij dat college aanwezig geweest. Hij stelde vast dat de heer Bodde geen slecht spreker is en dat hij zich, naar de geest van deze tijd, vooral met veel vraagtekens en onzekerheden liet kennen als een "kritisch homeopaat". Dat nam intussen niet weg, dat hij op onkritische wijze het werk van Benveniste, Knipschild en Reilly aanvoerde om de waarde van de homeopathie te onderstrepen. Daarmee ondermijnde hij zelf zijn imago als kritisch homeopaat op niet onaanzienlijke wijze.

Zoals eerder in deze kolommen vermeld heeft de kandidaat zijn opvattingen destijds toegelicht in een interview met het Algemeen Dagblad. Hij beweert achteraf ongelukkig te zijn met de weergave van zijn uitlatingen aldaar en heeft deze in een ingezonden brief aan het AD inmiddels gerectificeerd. In een ingezonden brief in het VU-blad "Ad Valvas" van 18 juni 1992, dat veel aandacht schonk aan de kandidatuur van de "omstreden arts", liet hij weten dat magnetiseren een "nihil obstat" van Hahnemann heeft: "Magnetiseren is volgens Hahnemann acceptabel voor homeopathen", aldus paragraaf 288 van diens "Organon", waarin Hahnemann over een "wonderbaarlijk Godsgeschenk" spreekt. Bodde beweert zelf een paranormale service te verlenen en tracht zich "een nuchter oordeel te vormen over deze therapie".

In dezelfde ingezonden brief beklaagt Bodde zich over de kritiek van de homeopathisch arts mevr. E.S.M. de Lange, die onder supervisie van de vertrekkende VU-homeopaat Maas "wetenschappelijk onderzoek" verricht naar de effecten van homeopathie op bovenste luchtweginfecties bij kinderen (een met vele tonnen gesubsidieerd onderzoek, dat intussen een enorme vertraging heeft opgelopen). Met deze mevr. de Lange had Bodde nog in 1988 in de redactie gezeten van het toen verschenen "Leerboek homeopathie".

In dat boek van 325 pagina's werd aan het wetenschappelijk onderzoek slechts een zevental pagina's gewijd. Ook Maas schreef een deel van dit boek, hetgeen de redactie van Medisch Contact er niet van weerhield een recensie ervan van diezelfde Maas te publiceren! De heer Maas had daarin (6 oktober 1989) niets dan lof voor dit boekwerk: "Het boek is fraai uitgevoerd en voor de prijs van *f* 62,50 zeker niet duur te noemen". De Lange noemde het in Ad Valvas verschrikkelijk dat Bodde samenwerkt met een magnetiseur.

Het Parool publiceerde op 6 juni 1992 een uitvoerig artikel over de troebelen aan de VU over deze affaire onder de titel "Een kruising tussen drogist en goeroe". Daarin deelde de decaan van de medische faculteit mede dat hij het proefcollege van de heer Bodde "allerplezierigst" had gevonden. Desniettemin laat een benoeming nog altijd op zich wachten en naarmate de tijd verstrijkt, wordt toch wel duidelijk dat er binnen het faculteitsbestuur nog grote aarzelingen aanwezig zijn. De heer Bodde zelf gelooft er niet meer in. In een brief aan Timmerman liet hij weten, dat door al het "geroddel" zijn kansen nu wel verkeken zullen zijn. Wij hopen dat hij, hoewel zelf niet helderziend, hierin gelijk zal krijgen.

Kruiden tegen aids

Op Schiphol is onlangs de dertigjarige "therapeut" Erno P. gearresteerd, toen hij uit Suriname terugkeerde. Men verdenkt de dertigjarige man van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst en van oplichting. Twee aidspatiënten waren naar het hoofdstedelijke dagblad Het Parool gestapt en hadden verteld in contact te zijn gekomen met de stichting Madjomina. Ze hadden geloof gehecht aan de kruidentherapie die deze stichting in het vooruitzicht stelde - die therapie zou aids genezen. Maar ze moesten er wel voor naar Suriname reizen. Daar kregen zij een kruidentherapie van Erno P. De kosten daarvan beliepen 2500 gulden per persoon. Al eerder hebben wij in het Actieblad melding gemaakt van deze praktijken om wanhopige aidspatiënten het geld uit de zak te kloppen.

Volgens de Telegraaf hebben zeker twaalf aan aids lijdende Nederlanders zich in de afgelopen maanden naar Paramaribo begeven om zich door Erno P. met "onduidelijke oerwoudkruiden" te laten behandelen. Ook zoekt de politie een jonge Duitse vrouw met aids die met één van de patiënten meereisde naar Suriname om daar ook te baden in de kruiden. Bij zijn arrestatie had Erno P. een koffertje met kruiden uit Suriname bij zich. Dat werd in beslag genomen. Erno P. woont in Amsterdam en is voorzitter van de "*Stichting ter Bevordering der Geneeskunst der Stamnegers*".

Ons lid, drs. J.W. Schneider zond over deze aangelegenheid een brief aan De Telegraaf, een blad dat zeer populair is in de Surinaamse Gemeenschap in Nederland. Helaas had de redactie er geen plaats voor. Wij laten de brief, "Windhandel" getiteld, hieronder volgen:

Drie aidspatiënten zijn na hun afgrijselijke ervaringen de ogen opengegaan. Zij hebben bij de politie aangifte gedaan wegens oplichting en (geestelijke) mishandeling door de kruidengenezer Erno P. en zijn "Oom Ludwig". Het zou een misverstand zijn te denken dat deze vorm van "pure kwakzalverij", zoals de slachtoffers het zelf noemen, alleen in de binnenlanden van Suriname bedreven wordt. Nee, er was een verpleegkundige uit het Academisch Medisch Centrum (AMC) in Amsterdam bij betrokken, die nog door de politie zal worden gehoord (en hopelijk ook door haar geneeskundige superieuren). Verder bevindt zich al enige jaren onder het dak van het AMC een ruimte ten behoeve van Surinaamse "winti"-beoefenaars en hun clientele. Heeft daar de kennismaking tussen P. en de aidspatiënten plaatsgevonden?

In Zimbabwe werden bij de onafhankelijkheid alle toverdokters gelijkgesteld met de westers-opgeleide geneeskundigen. In Zuid-Afrika heeft het vakverbond COSATU op soortgelijke erkenning aangedrongen. Is het AMC die weg al opgegaan?

Het bij alternatieve geneeswijzen vaak gehoorde spreekwoord "Baat het niet, het schaadt ook niet", gaat helaas niet op. De handel in "winti" bleek lucratief voor de "Heilpraktiker", schadelijk voor de patiënt die ten einde raad bij hem genezing zocht.

Hilversum, *J.W. Schneider*

Alternatievetandheelkunde(I)

"An jeder Zahn hängt ein Organ"

FRED NEELISSEN, *homeopathisch tandarts*

"Acupunctuur is betere diagnostiek dan de gewone geneeskunde. Waar een gewone arts zich moet beperken tot symptoombestrijding, vinden wij meestal de oorzaak. Iets in het milieu van de patiënt, of giftige stoffen die zijn achtergebleven na een bacteriële infectie. En natuurlijk invloeden vanuit het gebit. De acupunctuur ziet het verband tussen de verschillende delen van het lichaam. Problemen met je tanden en kiezen kunnen zich uiten in bijbehorende organen. Ik heb bijvoorbeeld eens iemand genezen van hartklachten door een ogenschijnlijk gezonde verstandskies te trekken".

De heer Y.H. Bong is tandarts te Haarlem en tevens bestuurslid van de Nederlandse Artsen Acupuncturisten Vereniging. In het wetenschapsblad voor de jeugd Kijk van april 1989 gaf hij bovengeciteerde uitspraak ten beste in een betoog over de mogelijkheden van de electro-acupunctuur.

Deze introductie van dit artikel over kwakzalverij in de tandheelkunde maakt de lezer al direct duidelijk, dat de tijden zijn veranderd. Dacht men bij kwakzalverij in de tandheelkunde in de jaren '60 en '70 vooral aan het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde door tandtechnici en aan justitieel optreden tegen half illegale instituten, waar gebitten werden "gerooid", thans is de situatie veel ernstiger.

Er is met name in tandheelkundige kring een soort kwakzalverij tot bloei gekomen, die pas te doorgronden is met enige medische voorkennis. Omdat er bij die merkwaardige mengeling van enkele welomschreven kwakzalversmethoden, die elkaar juist in de tandheelkunde hebben gevonden, een aantal termen en begrippen wordt gebruikt, dat nogal medisch klinkt, is allereerst een uiteenzetting van deze termen hier noodzakelijk. Daarna wordt alles echter heel snel weer eenvoudig en inzichtelijk!

Deze kernbegrippen zijn achtereenvolgens: focusdiagnostiek, amalgaambelasting en electro-acupunctuur volgens Voll (EAV). Naast kennis van deze drie begrippen, is overigens ook bekendheid met het sprookje over de nieuwe kleren van de keizer in dit verband aanbevelenswaardig!

Haarden in het lichaam

Bij focusdiagnostiek wordt gezocht naar "foci", dat wil zeggen haarden in het lichaam, die verantwoordelijk gesteld worden voor allerlei chronische klachten en ziekten. In de jaren '60 werd er ook in de gewone geneeskunde nog veel waarde gehecht aan chronische ontstekingshaarden, die in die tijd verantwoordelijk werden gesteld voor talrijke problemen, variërend van darmziekten, hartklachten, rheumatische aandoeningen tot onvruchtbaarheid etc. Talrijk waren de patiënten, die in die periode werden nagezien door vooral keel-, neus-, oorartsen en tandartsen op zoek naar dergelijke haarden. Deze haarden bestonden in het algemeen uit voorhoofdsholte-ontstekingen of problemen van tanden of kiezen. Tegenwoordig wordt er geen waarde meer gehecht aan deze fooi en is de opvatting, dat hier een reëel gezondheidsprobleem bestaat, beland op de puinhopen van de geschiedenis van de geneeskunde. In de electro-acupunctuur is dat anders, zoals wij nog zullen zien.

Binnen de alternatieve tandheelkunde en daar niet alleen, is thans de opvatting algemeen, dat amalgaam (het materiaal, waar de tandarts zijn vullingen van maakt) soms, ja zelfs vaak, schadelijk is voor de gezondheid. Omdat amalgaam voor 50 procent uit kwik bestaat, is het inderdaad denkbaar dat vrijkomend kwik giftig is voor het lichaam. Daarnaast zou allergie voor amalgaam volgens de alternatieve tandartsen veel voorkomen en veel chronische klachten veroorzaken. Deze amalgaambelasting is in die visie oorzaak van depressies, gezichtsstoornissen, neurologische problemen, nierfunctiestoornissen, slechte genezing van blessures, e.d.

De EAV is een uitvinding van de Duitse arts Reinhold Voll, die deze in 1951 voor het eerst beschreef. In het Actieblad van januari 1990 besteedden wij al eens aandacht aan deze techniek, welke berust op meting van de electrische weerstand van de huid. De meting wordt verricht met een grote neutrale electrode, die in de hand wordt gehouden, en een kleine meetelectrode, die achtereenvolgens op een aantal plaatsen stevig op de huid wordt gedrukt. De keuze van de plaatsen is geïnspireerd door de klassieke Chinese acupunctuur: de meetpunten zouden via "meridianen" met bepaalde interne organen zijn verbonden. Aan een abnormaal hoge of lage huidweerstand en vooral aan een abnormaal sterke stijging van de weerstand gedurende de meting (Zeigerabfall) wordt een diagnostische betekenis toegekend. De weerstandsstijging zou veroorzaakt worden door directe of indirecte interactie van de meetstroom met de betreffende organen.

Met een ampul in de hand...

De methode kan ook dienen om de juiste behandeling vast te stellen: de patiënt krijgt in de hand een ampul met het te testen geneesmiddel (meestal een nosode, maar in ieder geval uitsluitend homeopathische middelen), waarna de meting wordt herhaald. Heeft dan een normalisering van de abnormale Zeigerabfall plaatsgevonden, dan is daarmee volgens de EAV ondubbelzinnig vastgesteld, dat dit het geneesmiddel van keuze is! Inmiddels zijn er talrijke variaties op het thema van de EAV ontstaan, allen berustend op dezelfde principes. Wij noemen voor de volledigheid slechts: de Bio-Electronische Functiediagnostiek (BFD), MORA, Vegatest, Segment- electrografie (SEG), Computer-SEG, Impulsdermografie en de Electro Huid Test. Uit Japan kwam de microcancer detectie volgens Kobayashi, niet te verwarren met de Ryodoraku-therapie.

In het sprookje van de nieuwe kleren van de keizer, komt het zo ver dat alle volwassenen geloven of beweren iets te zien dat niet bestaat. Zij putten zich uit in lofprijzingen voor de nieuwe kleren van de keizer, die ook zelf meent, dat hij er prachtig uitziet. Pas als een onbevangen kind roept, dat de keizer in zijn ondergoed door de stad trekt, vallen bij iedereen de schellen van de ogen en valt men het kind bij.

Hoe gevaarlijk is amalgaam?

Zoals overal en altijd in de kwakzalverij is het ook hier zaak voor de kwakzalvers om hun slachtoffers, maar liefst natuurlijk ook de beroepsgenoten, te overtuigen van de door hen gestelde diagnose, waarna de keuze van de therapie ongedwongen kan volgen. Het blijkt in een tijd, waarin de angst voor milieubederf en "chemische" stoffen algemeen is, gemakkelijk de onwetende leek wijs te maken, dat amalgaam en met name hetdaarin voorkomende kwik een gevaar is voor de gezondheid. De eerste benadering van de kwikbelasting is veelal een homeopathische: Neelissen, voorzitter van de in 1986 opgerichte Nederlandse Vereniging van Homeopathische Tandartsen (NVHT), beveelt in deze gevallen het "Mercurius solubilis" aan, een gepotentieerde kwik-oplossing. Tevoren dient de diagnose amalgaambelasting door middel van electro-acupunctuur te worden vastgesteld. Aldus Neelissen in 1988 in een reclamefolder van VSM. Indien de (bijv. rheumatische!) klachten van de patiënt dan nog niet over zijn, dan volgt veelal het advies om de amalgaamvullingen uit het gebit te laten verwijderen.

In dat geval blijft de schade nog enigszins beperkt, erger wordt het als er adviezen gegeven worden om gezonde tanden of kiezen te laten trekken. Soms geeft de tandarts-homeopaat zelfs het advies aan de patiënt om een kaakchirurg te raadplegen, die dan op de plaats waar in het verleden een tand of kies werd getrokken, een zogenaamde "restostitis" moet behandelen. Dat vergt een niet onaanzienlijke operatieve ingreep. De electro-acupuncturisten willen ons doen geloven, dat er in de kaak van dergelijke ongelukkige patiënten soms, op een normale röntgenfoto onzichtbare, restostitiden aanwezig zijn. Gelukkig voor de patiënt zijn maar weinig kaakchirurgen bereid om in dit verband de mooie kleren van de keizer te bewonderen en daadwerkelijk tot ingrijpen over te gaan.

Verbijsterend en beschamend

Het is dan ook licht verbijsterend en beschamend voor de Nederlandse tandarts, dat de redactie van het keurige Nederlandse Tandartsenblad in maart 1984 een stuk opnam van de eerder genoemde Neelissen, waarin deze schreef: "Een praktisch probleem ervaart de tandarts-acupuncturist wanneer de verwijzing naar de kaakchirurg mislukt, omdat deze niet bereid is de operatie te verrichten als er op het röntgenbeeld in het betreffende gebied niets te zien is. Vanuit het gezichtspunt van de specialist is dit een logische gedachte, mede gezien zijn onbekendheid met de EAV". Neelissen mocht in datzelfde artikel de wens uitspreken dat de EAV in kringen van kaakchirurgen meer ingang zou gaan vinden!

De wetenschappelijke ruggegraat van de redactie van ditzelfde blad had al eerder de kenmerken van een tuinslang getoond, toen zij in een redactionele bijdrage in juni 1983 de mening van de Vereniging van Homeopathische Artsen in Nederland (VHAN) had gevraagd en weergegeven. De Nederlandse Maatschappij voor Tandheelkunde kreeg al in die periode veel vragen van de leden over patiënten, die zich op advies van homeopathische artsen tot hun tandarts wendden. Deze patiënten moesten dan vaak op advies van hun homeopaat bepaalde kiezen of tanden laten trekken en mochten in hun mond geen metalen meer hebben. Het betrof volgens dit artikel vaak patiënten met rheumatische klachten.

De door de redactie geraadpleegde deskundige, prof. dr. C.L. Davidson, verbonden aan de vakgroep materiaalwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam, was met de VHAN van mening, dat "een algemeen antwoord op de vraag in hoeverre a-vitale elementen (d.w.z. kiezen of tanden) en metalen een homeopathische behandeling kunnen beïnvloeden of een storing in het lichaam (zoals aangetoond met behulp van EAV) kunnen veroorzaken, niet te geven is".

In het Handboek voor akupunktuur (1979) van A. van den Burg stond al vermeld, dat een herniapatiënt alvorens een operatie te ondergaan eerst op haarden moest worden onderzocht. Ook waarschuwde deze auteur in ditzelfde boek tegen het trekken van bepaalde kiezen bij vrouwen omdat daardoor een grote kans op het verkrijgen van borstkanker zou ontstaan!

De Consumentenbond gaf in 1987 een consumentenwijzer uit: Mondig bij de tandarts (let op de geestige woordspeling; dus niet meer accepteren, als uw tandarts zegt: "Mond open, bek dicht!"). Of het werkje intussen veel bijdroeg aan echte mondigheid valt te betwijfelen, want men stelde daar: "Bij bepaalde chronische, moeilijk oplosbare klachten kan het nuttig blijken samen te werken met een electro-acupuncturist om de oorzaken te vinden".

Ook het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTvG) ontkwam niet aan bespreking van de risico's van amalgaam voor de gezondheid van de mens. In nummer 11 van de jaargang 1988 wijst de redactie erop, dat allergie voor amalgaam zeer zeldzaam is (in de hele wereld zijn enkele tientallen patiënten beschreven, waar er in ons land alleen al 10 miljoen amalgaamvullingen per jaar worden aangebracht!), terwijl alle andere in aanmerking komende materialen waarschijnlijk meer kans op allergische reacties geven dan amalgaam. Met betrekking tot de kwikbelasting wordt er op gewezen dat bij mensen met amalgaamvullingen de concentratie van kwik in bloed en urine niet verschilt van de normale achtergrondbelasting bij mensen zonder deze vullingen. De redactie van het NTvG bedankte dus, ook na een ingezonden reactie van Neelissen, voor de eer om de kleren van de keizer te prijzen!

Uiterst warhoofdige mengeling

Aldus heeft de lezer een indruk gekregen van een uiterst warhoofdige mengeling van acupunctuur, homeopathie en electrodiagnostiek. De EAV past overigens naadloos in de serie van diagnostische praktijken, waarbij men op grote afstand van het zieke orgaan de diagnose stelt. Wij kennen thans de iriscopie, de ooracupunctuur, de voetzoolreflexologie, de tongdiagnostiek en als jongste tak van deze onzinnige systemen dus de EAV ("An jeder Zahn hängt ein Organ").

In dit stuk gingen de tandarts-kwakzalvers figuurlijk met de billen bloot. Misschien doen wij er nog beter aan om hen een keer letterlijk de broek van het lijf te rukken, want er zijn nieuwe mogelijkheden om bijv. hun verstandelijke vermogens te onderzoeken. Van Kooten en De Bie zijn namelijk intussen alweer een stapje verder dan deze tandheelkundige holisten. Op de Bescheurkalender onthulden zij enkele jaren geleden het allernieuwste op dit zo fascinerende terrein: "Een Analist is iemand, die aan uw billen kan zien wat er aan scheelt".

De ontwikkelingen in de alternatieve tandheelkunde staan intussen niet stil en in het volgende nummer zullen wij een nieuwe vorm van alternatieve tandheelkunde bespreken, die zich in een snel toenemende populariteit mag verheugen.

C.N.M. RENCKENS

Om het neushoornpoeder

Het Wereldnatuurfonds heeft het initiatief genomen om de zwarte neushoorns in Afrika te doen onthoornen. Dit moet gebeuren omdat de dieren juist vanwege hun hoorn in toenemende mate ten prooi vallen aan stropers. De campagne is inmiddels van start gegaan en in augustus 1992 waren er in het Whange National Park van Zimbabwe al zo'n zestig dieren onthoornd. Voor de campagne is geld nodig en het Wereldnatuurfonds heeft ook in ons land een inzamelingsactie gestart, die 385.000 gulden moet opleveren. Het WNF spreekt van een noodcampagne om uitroeiing van de zwarte neushoorn te voorkomen.

De hoorns zijn zeer gewild en brengen zeer veel geld op omdat er, naast de vervaardiging van heften voor zakmessen, het beroemde neushoornpoeder van wordt vervaardigd. Aan dit poeder wordt een geneeskrachtige werking toegeschreven, vooral in de Arabische wereld en in het Verre Oosten. Met name zou dit poeder de seksuele potentie ten goede komen. Voorzitter Ed Nijpels van het WNF zou graag zien dat de gebruikers van hoorn zich tot een alternatief zouden wenden. Volgens Nijpels heeft de hoorn van de tamme waterbuffel dezelfde werking als de hoorn van een zwarte neushoorn.

Wij hebben hier dus te maken met een vorm van kwakzalverij, die niet alleen de gezondheid en de portemonnee van de gebruikers benadeelt, maar thans zelfs de biodiversiteit in de vrije natuur dreigt aan te tasten!

Alternatieve circuits in de strijd tegen aids

In zekere zin woedt er een concurrentieslag tussen de officiële en de alternatieve circuits om de gunst van de patiënten, aldus de internist dr. Joep M.A. de Lange in zijn gesprek met een redacteur van NRC Handelsblad, Bram Pols in het nieuwe AMC-magazine. Dit magazine is een uitgave van het Academisch Ziekenhuis van de Universiteit van Amsterdam en van de faculteit Geneeskunde bij de Universiteit.

"Op straat", aldus dr. De Lange, "zijn tal van anti-HIV middelen verkrijgbaar waarvoor vaak een absurde effectiviteit wordt geclaimd. Kemron bijvoorbeeld. En dan moeten wij zeggen dat we eigenlijk niet weten welke van onze twee of drie middelen beter is, dat ze maar tijdelijk zullen werken en nog vervelende bijwerkingen hebben ook".

"Wat die alternatieve middelen betreft: men doet geen deugdelijk onderzoek. Middelen die niets waard zijn blijven dan veel te lang rondzingen en onderzoek naar meer waardevolle middelen blokkeren. Ik besteed veel tijd aan het bouwen van bruggen naar het alternatieve circuit. De aantrekkingskracht van de daar aangeboden middelen", aldus dr. De Lange, "zal voor bepaalde patiënten altijd groot zijn. Laten we er dan in vredesnaam zo naar kijken dat we snel kunnen oordelen of het iets is, of het de moeite waard is om mee verder te gaan of dat het zo de prullebak in kan".

Uit het gesprek dat Bram Pols had blijkt dat het reëel gesproken om zes à zeven preparaten gaat die serieus iets beloven. "Misschien", aldus De Lange, hoofd van het Nationaal Aids Therapie Evaluatie Centrum in het AMC, "moeten we ons meer richten op de eigenaardigheden van het virus".

Schaamteloze rimram

Het blad Gezondheidsnieuws van de uitgeverij van de fabrikant van de homeopathische middeltjes van A. Vogel, Biohorma te Nijkerk, trok de aandacht van Tom Rooduijn in NRC Handelsblad. Temidden van de advertenties en de "advertorials" kon hij met moeite een enkele belangeloos geconcipieerde bijdrage ontdekken. Wel vond hij een "reportage" over een Belgische arts die met veel succes de Vogel-middeltjes zegt voor te schrijven; die zijn "wel honderd keer beter dan de geraffineerde en vezelarme voeding die de meeste mensen gebruiken". De dokter himself schrijft over genezen door middel van leem en klei. "Leem heeft het vermogen om vuil, pus en gifstoffen te absorberen". Ook bij inwendig gebruik zegt Vogel. "Bij diarree, darmgassen of een opgeblazen gevoel wordt aanbevolen om driemaal daags één of twee theelepels witte leem te mengen in een glas niet-bruisend bronwater en dit vóór de maaltijd op te drinken". Hoeveel keer beter dit middeltje werkt dan de norit of rennie die de meeste mensen gebruiken vermeldt, aldus Rooduijn, de kruidendokter niet.

De artikelen in Gezondheidsnieuws zijn, constateert hij, stuk voor stuk van een schaamteloos doorzichtig propagandagehalte. Niet alleen artsen maar ook kinderen en bejaarden worden in stelling gebracht om Vogel-middeltjes aan te prijzen. Een bejaard echtpaar geniet weer volop van het leven dankzij het "natuurlijk geneesmiddel Geriaforce".

"Merkwaardig dat deze publicitaire rimram, die zich nauwelijks onderscheidt van de reclamefolders die ongevraagd in de bus worden gestopt, gewoon in de kiosk wordt verkocht".

Nieuwe boeken

- Recent is verschenen *Homeopathie. Het wonder van het gelijkende.* Het is een uitgave van de Stichting Skepsis en werd op uitnodiging van deze stichting geschreven door ons bestuurslid *C.P. van der Smagt.* Het werkje telt 78 pagina's en is onderdeel van de serie zgn. Skeptische Notities.
Het werk is te bestellen door overmaking van *f* 15,-- op giro 568808 ten name van Skepsis te Utrecht onder vermelding van S.N. 6.
In de volgende aflevering van het Actieblad zal een uitvoeriger bespreking van het boek worden opgenomen.

* * *

- Het Nijmeegse Instituut voor Geschiedenis der Geneeskunde produceert een medisch-historische scriptiereeks onder supervisie van Prof. Dr. de Moulin en Dr. A. de Knecht-van Eekelen. Het betreft werkstukken van studenten, die van goede kwaliteit zijn. Als nummer 21 in deze reeks, die "Scripta Tironum" heet, is verschenen *"Acupunctuur in Europa in de negentiende eeuw".* Het is van de hand van J.M.Th. van Rijn.
Voor geïnteresseerden in de geschiedenis van de kwakzalverij: het kan worden besteld bij de portier van de Prekliniek, Geert Groteplein 21, Nijmegen (tel. 080-513300). De prijs bedraagt slechts *f* 10,00.

* * *

- De Epilepsie Vereniging Nederland heeft een boek het licht doen zien onder de titel *"Alternatieve Geneeswijzen en epilepsie".* Het grootste deel van het boek is geschreven door de zenuwarts A.E.H. Sonnen en ter introductie belichtten geharnaste alterneuten als Paul van Dijk, Hugo S. Verbrugh en de afzwaaiende VU-homeopaat P.J.A. Maas enkele aspecten van alternatieve geneeswijzen.
Epilepsie staat bekend als een ziekte, waarbij placebotherapie nauwelijks effect heeft en te verwachten viel dat de conclusies met betrekking tot de waarde van alternatieve therapie bij deze ziekte dan ook negatief zouden uitvallen. Welnu, deze verwachting komt inderdaad volledig uit: gedragstherapie, stimulatie van de nervus vagus, voeding, orthomoleculaire geneeskunde, voetzoolreflexmassage en homeopathie presteerden niets of hadden effecten, die onmogelijk aan de therapie zelf konden worden toegeschreven.
Het boek is onder vermelding van de titel te bestellen bij de EVN te Utrecht, door overmaking van *f* 20,-- op giro 3859510.

Voor hersenstoringen van Axel naar Eede

Laat het u gezegd zijn: de vennootschap onder firma is verhuisd. De vennootschap heeft een perscommuniqué samengesteld en dat is letterlijk opgenomen in het Zeeuwsvlaams Advertentieblad. Tien jaar was de V.O.F. Praktijk voor Paranormale en Natuurgeneeswijzen Van der Hooft - Meulenaere wat gebrekkig behuisd in Axel maar nu heeft men de beschikking over het vernieuwde dorpshuis van Eede, het dorp aan de grens bekend omdat koningin Wilhelmina er na vijf jaar ballingschap voor het eerst Nederlands grondgebied betrad.

De vennootschap onder firma klopt zich geducht op de borst: leermoeilijkheden, rugklachten, lever- of nierklachten - de V.O.F.

staat voor niets. "Ook komen er veel kinderen met hersenstoringen", lezen we. En nu dus naar die rustige en mooie locatie naast de Kerk (met hoofdletter) en pastorie, op drie kilometer van de Expressweg Antwerpen - Kust.

Erkend is die vennootschap onder firma ook: door de Internationale Holistische Federatie, de Landelijke Vereniging van Natuurgenezers en de Nederlandse Organisatie van Verenigingen van Alternatieve Genezers. En wat er volgt doet de deur dicht: "Zonder onbescheiden te willen zijn, mogen wij stellen dat het genezingspercentage en het internationale (NL, B, D, F) succes van onze praktijk, vooral gebaseerd is op de genezende paranormale gaven van Danny van der Hooft, absoluut uniek is".

Celstraf voor onbevoegde homeopaat

Scribenten uit de alternatieve hoek ontzien zich niet om systematisch het vertrouwen in reguliere geneeskunst te ondergraven. De kwalijke gevolgen blijven niet uit. Het slachtoffer was een bewoonster van Eemnes, een suikerpatiënte. Zij had het vertrouwen in de reguliere geneeskunst verloren en zocht toevlucht bij een Amsterdamse homeopaat, B.M. Deze 42-jarige man had zich na zelfstudie als homeopaat gevestigd en hij zou dan wel eens de oorzaak onderzoeken van de diabetes, waaraan de vrouw uit Eemnes leed. En dat kon alleen maar door het gebruik van insuline te verminderen, zo meende M het. De vrouw raakte in een coma diabeticum en overleed.

M. heeft terecht gestaan voor de rechtbank te Utrecht wegens dood door schuld. De rechtbank nam het M. ook bijzonder kwalijk, dat hij geen deskundige hulp had ingeroepen toen de vrouw in coma was geraakt. In haar vonnis stelde de rechtbank vast dat M. over onvoldoende kennis beschikte en onbevoegd was. Zij veroordeelde M. tot zes maanden gevangenisstraf. Er was veertien maanden tegen hem geeist.

Duivenoffers tegen geelzucht

In het oude Babylon hechtte men grote waarde aan het gedrag van vogels, hun vlucht, hun geluidden, de wijze waarop zij fourageerden - uit al deze zaken probeerde men de toekomst te voorspellen. Dit geloof waaierde uit naar andere beschavingen, o.a. naar de Etrusken, waar men ook het verschijnsel kende van de haruspex, die uit de ingewanden van dieren die geofferd werden, voorspellingen meenden te kunnen doen. Dat alles heeft ook eeuwen lang de Romeinse beschaving niet ongemoeid gelaten, al bleven kritische stemmen zoals die van de staatsman-auteur Cato niet achterwege. Trouwens ook de Ilias keerde zich al tegen het "vogelschouwen". Cato vond de haruspices maar bedriegers.

Niet alleen kon men uit de gedragingen van de vogels voorspellingen doen in Babylonië - de vogels speelden ook een rol in de geneeskunde. Zo was er een geneesmiddel tegen blindheid. Om zich dat te verschaffen moest men een jonge raaf een oog uitsteken. De moedervogel zou dan een kruid zoeken en dat op het oog van het jong neerleggen. Uit dat kruid kon de mens dan de zalf bereiden die tegen blindheid hielp.

Toen hierover een artikel verscheen in het VU-magazine herinnerde Daniel Meijers, verbonden aan de Vrije Universiteit te Amsterdam als antropoloog dat hij een overeenkomstig "recept" ooit had opgetekend uit de mond van ultra-orthodoxe joden in Jeruzalem toen hij daar in de jaren zeventig onderzoek deed in een chassidische groepering, de Reb Arrelech Chassidiem. Het chassidisme in een bepaalde Joodse geloofsbeleving met mystieke elementen, ontstaan in Polen in de loop van de 18e eeuw na de bloedige progroms door de kozakken.

De duivendokter van de chassidiem

Maar Meijers had nog meer volkswijsheden opgetekend tijdens zijn verblijf bij de Reb Arrelech Chassidiem. Als iemand daar geelzucht kreeg liet men de "duivendokter" komen. Die kon een zieke genezen door duiven op diens blote buik te zetten; dat kostte dan wel een aantal duiven het leven maar de zieke genas. Hoewel hij aanvankelijk nogal sceptisch was gestemd begon Meijers zich toch af te vragen of deze traditionele joodse geneeswijze niet op de een of andere wijze vruchten afwierp.

In het blad *Etnofoor* heeft Meijers hierover uitvoerig bericht in een artikel "Een merkwaardig fenomeen uit de joodse volksgeneeskunde". De auteur liet het niet bij het optekenen alleen. Toen een goede vriend met geelzucht kwam te liggen (hepatitis B) leek hem dat de gelegenheid bij uitstek om de duivenmethode te testen. Hij nam contact op met deskundigen in Israël om per telefoon nauwkeurige aanwijzingen te krijgen. Van de eerste duif werd de cloaca goed schoongemaakt en met een viltstift gemerkt om het dier maar precies met de endeldarm op de navel van de patiënt te kunnen zetten. De duif overleed tot verbazing van patiënt en antropoloog na anderhalve minuut. Zo ging het ook met een tweede, een derde, een vierde, een vijfde en een zesde duif al duurde het soms wat langer eer de op de navel van de patiënt gedrukte vogel stierf. Nummer 7 echter bracht het er levend af.

Volgens de informatie uit Israël (van een "echte" duivendokter?) moest de urine van de patiënt nu helder worden. Dat was na anderhalf uur het geval maar de gele lichaamskleur week niet. Ook werd de urine weer donker.

Nog meer duiven lieten het leven

Een week later herhaalde het tweetal het experiment. Het was toen 16 oktober, de patiënt was op 28 september ziek geworden. Het experiment kostte aan vijftien duiven het leven. Zij stierven in tijden van ongeveer 1 3/4 tot 7 1/2 minuut. Meer duiven hadden ze niet. "Misschien zou", aldus Meijers, "de zestiende in leven zijn gebleven". In elk geval bleek in de daarop volgende vier dagen de urine weer helder en de ontlasting weer donkerder te zijn geworden in plaats van licht, zoals bij geelzuchtlijders het geval is. De gele lichaamskleur was vrijwel verdwenen.

Verder onderzoek bleef achterwege, constateert de auteur met spijt. Hij beschreef echter zijn bevindingen in een artikel dat hij Intermediair aanbood. Die vond het niet zo geschikt. Ook NRC Handelsblad weigerde het en zelfs het VU-magazine zag er niets in. De antropoloog Meijers haalt aan het slot van zijn artikel wat vinnig uit tegen de medische professie die weinig belangstelling toont voor deze duivenoffers. Wel heeft in Israël een dierenarts een onderzoek ingesteld naar een aantal gestorven duiven. Dat was in ... 1984.

Wijlen dokter Moerman zwoer bij postduiven - zij inspireerden hem tot het z.g. Moerman-dieet bij kankerpatiënten maar voorzover bekend kostten Moermans waarnemingen zijn gevederde vrienden niet het leven. Maar de magie van de vogel is blijkbaar onverwoestbaar.